

Kini nga klase sa talong luwas ba kaonon?

Ayha pa tugutan ang pagbaligya sa FSBR nga talong, ang mga syentista ug tig monitor naniguro nga kini milusot/pasado ug miagi sa makuti nga pagsusi kun kini luwas ba itanum ug kan-on.

Dinhi sa Pilipinas, ang pagsusi sa

kaluwas adunay upat ka ang-ang:

- (1) pagsusi ug eksperimento sulod sa kinulong na laboratoryo ug screenhouse;
- (2) pagsulay pagtanum sa kinulong na gagmayng lote;
- (3) pagsulay pagtanum sa kinulong nga uma sa mga nagkadiya nga dapit;
- (4) pagtugot sa pagtanum alang sa pamatigayon.

Ang National Committee on Biosafety of the Philippines (NCBP) mao ang responsable sa pagsusi ug pagseguro, sulod sa mga kontrolado ug kinulong nga kondisyon, nga luwas itanum ug kaonon ang FSBR nga talong. Ang Bureau of Plant Industry (BPI) ug uban nga mga regulatory agencies ubos sa Department of Agriculture usab ang magseguro sa kahilwasan ug magmonitor sa mga dagkong pagsulay pagtanum ayha pa ug human sa pagtanum alang sa pamatigayon. Dugang pa niini, ang pagmenos sa paggamit ug kemikal sa *Bt* nga talong mupasabot nga diyutay nga pestisidyo ang mahabilin sa bunga pag abot sa merkado.

Ang FSBR nga talong anaa na ba sa mga baligyaanan?

Dinhi sa Pilipinas, kining biotech nga talong dili pa magamit pangkomersyal. Ang mga pinili nga maayong klase nga talong nag agi pa sa mga pagsulay pagtanum sa mga piniling dapit ug ginabuhat pa ang mga pagdukiduki para maseguro nga ang maong produkto luwas kaonon ug maayo ang abot. Pag naaprubahan na ang pagpagawas alang sa pamatigayon, makagamit na ang mga mag-uuma sa mga liso.

Sa India, ang susama nga klase sa talong hapit na usab mapagawas kay anaa na sa mga hinapos nga ang-ang sa pagbana-bana sa kahilwasan.

Project Partners

Institute of Plant Breeding
College of Agriculture
University of the Philippines Los Baños

Agricultural Biotechnology Support
Project II

United States Agency for International
Development

Indian Maharashtra Hybrid Seeds
Company Limited

Cornell University

International Service for the Acquisition
of Agri-biotech Applications

SEARCA Biotechnology
Information Center

Department of Agriculture

Alang sa dugang pang kasayuran, palihug ug kontak kay:

Dr. Desiree M. Hautea

ABSPII Regional Coordinator and Product Development Manager

Email: dmh.uplb@gmail.com

Institute of Plant Breeding
University of the Philippines Los Baños
College, Laguna 4031
Telefax: (63-49) 536-5140

Ang kining pamplleta nahimo pinaagi sa suporta sa USAID.

Ang mga hilisgotan dinhi responsibilidad sa ABSPII
ug dili kinahanglang mag uyon sa mga panabot sa USAID.

Mga pangutana ug tubag

Kaugmaran sa talong nga musukol sa fruit ug shoot borer sa Pilipinas

Bisaya

Giimprinta niadtong Nobyembre 2010

Ang talong (*Solanum melongena* L.) usa ka gulay nga naay importansya sa tibuok kalibutan. Ang mga bunga niini initlog, pataas o linginon na ang kolor nagbadlis-badlis o puro nga dinorado, medyo dinorado, berde, yelo o puti. Ang mga bunga ginagamit sa daghang klaseng linutoan. Ang talong angay sya lapwaan, sabawan, sinanglag, binuro, pinirito, o hinudno. Sa Pilipinas, ang talong usa ka sikat nga sahog sa mga putahe sama sa pinakbet, torta, sinigang, ensalada, ug kare-kare.

Nganung importante ang talong?

- Ang talong maayong kakuhaan sa mga bitamina, mineral ug pagkaong lanot.
- Ang talong ang nag-una nga

pananum sa Pilipinas base sa gilapdon sa yuta nga gitikad ug bolyum sa produksyon.

- Mga gagmayng mag-uuma sa daghang probinsya nagatanum ug talong ug salig niini sa ilang panginabuhi.

Unsa ang mga babag sa pagtikad sa talong?

Ang pag-uma sa talong mahiagum sa pagkawala sa mga abut tungod sa mga peste, sakit ug sa maot nga panahon. Ang pinaka magub-anong insekto sa talong sa Pilipinas ug sa uban nga mga nasod sa Asya mao ang Fruit and Shoot Borer (FSB). Nabalita nga naa sa 51 hangtud 73% ang pagkawala sa abut sa talong tungod sa FSB.

Sa unsang paagi ang FSB modaut sa pag uma sa talong?

Ang ulod nga FSB ang hinungdan sa dakong pagkawala sa abut ug pagminos sa bunga nga angay unta ibaligya sa merkado. Ang babaeng anunugba mag-deposito ug mga itlog kasagaran sa mga dahon sa talong. Diha sa pagpiso, ang ulod, human sa usa o duha ka oras nga pagpangita, mukaon sa mga dahon ug musulod sa mga saha, hinungdan sa pagkalaya o pagkauga sa mga saha. Pagkabunga sa tanum, ang ulod musulod sa bunga ug maghimo ug “feeding tunnels” hinungdan nga dili na haum ibaligya sa merkado ang mga bunga.

Giunsa sa mga mag-uuma ang pagpugong ug pagdumala sa ulod nga FSB?

Kasagaran sa mga mag-uuma nagasalig gihapon sa pagsablig ug mga pamatay-insekto nga epektibo lang sa bag-ong gawas nga ulod nga wala pa makasulod sa tanum.

Ang mga mag-uuma pwede mugamit ug lain pang pamaagi sa pagkontrolar niining peste sama sa:

- pagsunod sa regular nga crop rotation o pag-intercrop sa talong sa ubang klaseng gulay sa susamang luna;
- palibutan ug koral nga adunay pukot aron maprotektahan ang mga tanum sa insekto;
- lit-agon ang mga laki nga insekto gamit ang “pheromones” aron mapugngan ang pagsanay sa mga insekto;
- itanum ang mga semilya sa sulod sa may salimbong nga tamnanan sa dili pa itanum sa umahan;
- kunhoran ang paggamit sa pestisidyo aron mupadayon ang populasyon sa mga kinaiyanhong mananap nga mubatok sa ulod nga FSB;
- kanunay nga pagpamupo sa mga bunga.

Sa unsang paagi nga ang ‘biotechnology’ makahanyag ug mas maayong alternatibo sa naandan nga mga pamaagi sa pagpugong?

Tungod sa kakulang sa panahon ug limitadong kahinguhaan, ang gagmayng mag-uuma nagtinguha ug mga pamaagi nga dili nagkinhanglan ug dugang kahago ug materyales para mapugngan ang peste. Ang mga hago nga pamaagi sama sa pagtanggap sa mga tanum nga giatake sa insekto, pag lit-ag sa mga insekto ug pagpalibut ug pukot gakinahanglan ug daghang mamumuo apan dili gihapon epektibo. Ang paggamit sa daghang pestisidyo moresulta sa pagkadaot sa kinaiyahan ug peligro sa panglawas. Gawas pa nga delikado, mudako usab ang galastohon sa pag-uma. Sa pagka karon, walay klase sa talong nga mabaligya sa merkado nga adunay resistensya batok sa FSB sa Pilipinas.

Kini pasabut nga lisud makakuha ug talong nga FSB-“resistant” gamit ang naandang pamaagi sa pagpaliwat.

Ang pagbutang sa talong ug resistensya batok sa FSB pinaagi sa biotechnology makahatag sa mga mag-uuma ug maayo kaayo nga abot. Dugang pa, maka ekonomiya sila sa gastos sa pag-uma tungod kay menos na ang paggamit sa pamatay-pesto para makontrolar ang FSB.

Unsa man kining ‘FSB resistant’ nga talong?

Ang FSB resistant nga talong usa ka klase sa talong nga namugna pinaagi sa ‘biotech’. Gitawag usab kini nga *Bt* eggplant o *Bt* brinjal ug adunay sangkap nga protina nga makapugong sa ulod nga

FSB. Kun kaunon sa ulod ang mga dahon, saha, ug bunga, mawad-an kini ug gana nga mukaon hangtud kini mamatay. Ang *Bt* protein sa biotech nga talong mo epekto lang sa FSB apan walay epekto sa tawo, hayop sa uma, ug uban nga organismo nga dili tuyo.

Unsa nga mga institusyon ang nagalihuk sa pagmugna sa talong nga FSB-resistant?

Ang Indian Maharashtra Hybrid Seeds Company Limited (Mahyco) nakamugna na ug usa ka klase nga resistensyado nga talong pinaagi sa biotech. Ang mga kaliwat niini mao ang gigi-kanan sa mga klase nga talong nga adunay kinaiya usab nga resistensyado batok sa FSB sa India, Bangladesh, ug sa Pilipinas. Sa pagkakaroon ang Institute of Plant Breeding-University of the Philippines Los Baños (IPB-UPLB) nagamugna ug talong nga resistansyado sa FSB alang sa Pilipinas pinaagi sa paglambigit sa Mahyco ug Cornell University uban sa suporta gikan sa United States Agency for International Development (USAID) pinaagi sa Agricultural Biotechnology Support Project II (ABSP II), International Service for the Acquisition of Agri-biotech Applications (ISAAA) ug sa Department of Agriculture sa Pilipinas.